הבא על יבמתו פרק ששי יבמות סג.

מסורת הש"ס

תורה אור השלם

1. אז תקרא ויי יענה תשוע ויאמר הנני אם תסיר מתוכך מוטה שלח אצבע ודבר און: ישעיהו נח ט
2. זָכָר וּנְקֵבָה בָּרָאָם וַיְבָרֶךְ אֹתָם וַיִּקְרָא אֶת שְׁמָם אָדָם בְּיוֹם הִבָּרְאָם: בראשית ה ב
3. הַשָּׁמַיִם שָׁמַיִם לַיי וְהָאָרֶץ נָתַן לִבְנֵי אָדָם: תהלים קטו טז
4. ויאמר יי אֱלֹהִים לֹא טוֹב הִיוֹת הָאָדָם לְבַדּוֹ אֶעֱשֶׂה לּוֹ עֵזֶר כְּנֶגְדּוֹ: בראשית ב יח
5. ויאמר הָאָדָם זֹאת הַפַּעַם עֶצֶם מֵעֲצָמַי וּבָשָׂר מִבְּשָׂרִי לְזֹאת יִקָּרֵא אִשָּׁה כִּי מֵאִישׁ לֻקְחָה זֹאת: בראשית ב כג
6. וְאֶבְרְכָה מְבָרְכֶיךָ וּמְקַלֶּלְךָ אָאֹר וְנִבְרְכוּ בְךָ כֹּל מִשְׁפְּחֹת הָאֲדָמָה: בראשית יב ג
7. וְאַבְרָם הָיוֹ יִהְיֶה לְגוֹי גָּדוֹל וְעָצוּם וְנִבְרְכוּ בוֹ כֹּל גּוֹיֵי הָאָרֶץ: בראשית יח יח
8. וַיִּרְדּוּ מְאַנְיוֹתֵיהֶם כֹּל תֹּפְשֵׂי מֹשֶׁט מֹלְחִים כֹּל חֹבְלֵי הַיָּם אֶל הָאָרֶץ יַעֲמֹדוּ: יחזקאל כז לה
9. הִכְרַתִּי גּוֹיִם נָשְׁמוּ פִּנּוֹתָם הֶחֱרַבְתִּי חוּצוֹתָם מִבְּלִי עוֹבֵר נִצְּתוּ עָרֵיהֶם מִבְּלִי אִישׁ מֵאֵין יֹשֵׁב: צפניה ג ו
10. אֲמַרְתִּי אַךְ תִּירָאִי אוֹתִי תִּקְחִי מוּסָר וְלֹא יִכָּרֵת מְעוֹנָהּ כֹּל אֲשֶׁר פָּקַדְתִּי עָלֶיהָ אֲכָן הִשְׁכִּימוּ הִשְׁחִיתוּ כָּל עֲלִילוֹתָם: צפניה ג ז
11. וּמִמְּצוּא אֲנִי מַר מִמָּוֶת אֶת הָאִשָּׁה אֲשֶׁר הִיא מְצוֹדִים וְחֶרְמִים לִבָּהּ אֲסוּרִים יָדֶיהָ טוֹב לִפְנֵי הָאֱלֹהִים יִמָּלֵט מִמֶּנָּה וְחֹטֵא יִלָּכֶד בָּהּ: קהלת ז כו
12. וְאִישׁ בְּרֵעֵהוּ יְתַהֵלּוּ וֶאֱמֶת לֹא יְדַבֵּרוּ לִמְּדוּ לְשׁוֹנָם דֹּבֶר שֶׁקֶר הֶעְוֹת נִלְאוּ: ירמיהו ט ד

לעזי רש"י

פרישו"ן. שפע.
טאפי"ט [טרפי"ד]. שטיח.
פלשטי"ר. לטיית.

עין משפט נר מצוה

קג א טוש"ע אה"ע סי' ל סעיף ה הגה"ה:
קד ב מיי' פ"ה מהלכות דעות הלכה י:

הגהות הב"ח

(א) גב' לא מתרמיא ליה כדבעי טוס ולא: (ב) רש"י ד"ה מנגדתו וכו' דמלקות הוא הס"ד: (ג) ר"ח מיהין כיסף כתמיה וכי אדם אוכל חיטין כמות שהן ולובש פשתן כמות שהוא הס"ד: (ד) ר"ה ואמ"ג וכו' אכר (לפי הנעה) תא"ח וכ"ב ס"א בעבודת הקרקע לפי השער: (ה) ר"ה טעמא וכו' אבל וכו' אקר הוא לך וכתיב כל"ל והד"ח: (ו) תוס' ד"ה המלוה וכו' ומצלאוהו רעות רבות וצרות זה:

מוסף רש"י

אז תקרא וה' יענה. לעיל מיניה כתיב הלא פרום לרעב לחמך וגו' ומבשרך אל תתעלם, כיון טשא את אחותו ומקרב את קרוביו, ואוהב את שכיח ממי כמקרב את קרוביו דכתיב (משלי כז) טוב שכן קרוב מאח רחוק, ומלוה לעני בשעת דחקו בכלל פרום לרעב לחמך וכי תראה ערום (סנהדרין עה:). **תשפיך.** תחזק (חגיגה ד עד:). מתמוסכן. מגיאו לידי עניות (טוסו' יא.).

תוספות ישנים

לאחי האם ר"ת [דנקט אחותו] דאחותו לא מצא למטרח להשיאה אבל לא נקט בת אחיו לאחיו טרם ומשיאה ר"ת דווקא בת אחיו דאחי לאפקינן מצות ריבוי: אין לך [לאומנות] אחותה מקרקע ור"ת ודאי מיהו קאמר לעיל כל אדם שאין לו קרקע לעולם אל יעסוק בכלל פרום לרעב לחמך וכי תראה ערום (סנהדרין עה:). **תשפיך.** תחזק (חגיגה ד עד:). מתמוסכן. מגיאו לידי עניות (טוסו' יא.).

לאו הקרא. לעיל מיניה כתיב כי תלאה ערוס וכסיתו היינו דוחק העני ומבשרך לא תתעלם היינו אוהב את שכניו שהן קרוביו ומקרב את קרוביו ונוטל בת אחותו: **כנגדו.** מלוקה עליו וסותרת דבריו: **מנגדתו.** מדלא כתיב יו"ד לשון נגדא דמלקות (ב): **תניס כוסס.** בתמיה (ג): **ואם כפעם.** מכלל דפעמים אחרים שמש ולא עלו בדעתו: **שני כרכום.** כמו מכריך את הגפן (כלאים פ"ז מ"ה): **רוח המואביה ונעמה העמונים.** יצאו מהם מלכים ונביאים נעמה אמו של רחבעם ויצא ממנה חזקיה ואסא ויהושפט והיו לדיקים גמורים ישעיהו הנביא דאמר מר אמוץ ואמליה אחיס הוו (מגילה דף י.): **שיעמדו על הקרקע.** יגיחו אומנותם לעסוק בחרים ובקליר: **וירדו מאניותיהם כל תופשי משוט אל הארץ יעמדו:** וירדו. לשון ירידת עניות: **דשדי כה כרכא.** זרע כרוב. ליטנא אחרינא כרכא חריפה כמו כרוב ומני (ב"מ דף יב.) כמה דמסיק תעלא מני כרכא (נדה דף סה:): **לפוחיא.** לרוחב הערוגה: **אי אפשריי לאורכיך.** כלומר אפילו אחזור ואחרשנה לא יועיל כלום לפי עסקא: **דהאוכי בעסקא טוב.** להרויח יותר: **דקא נייפן.** הרוח מנשבת זו כזו: **אי חניפנו.** כמה שתרלו תנופפו אין תועלת בהן לפי פרקמטיא. תניפנו לשון הניפי לי בחניפה (ב"מ דף פו.): **תפורה.** שמת שעכרה מועט ואוכל עשבים ומזיז בחלה: **תפורה.** ירק מן התבואה עד שלא הביאה שלים: **מגניא ליה אארעא.** פ"[משכנת אותו על הארץ] לשמור כל הלילה: ו"[ומרמיא ליה חיגרי. בשבילה מתקוטט עם בני אדם]: **זרע.** תבואה לאכילת ביתך: **ולא חזכין.** לא תקנה תבואה מן השוק: **ואע"ג דכי הדדי נינהו.** אפילו חיטין בזול וקרקעך אינו חשוב ואין לך שכר (ד) לפי השעה אם"ה הני מתברכין. ברכה מלויה בדבר שאין לוקח בדמים ואין כלה מהר: **ברכה.** פרשו"ן בלע"ז: **זכן ולא חיזול.** מכור כלי תשמישך והשתמש בדמים בפרקמטיא קודם שתבא לידי עניות: **כיסתרקי.** כלי הבית טאפי"ט בלע"ז: **אכל גלימא.** שהיא להתכבד בלבישתה לא יאכל למא כי הדר בעי לה לא מתרמיא ליה הגונה כמותה: **עוס.** תרגום של סתוס כמו קתמוס פלשתים (כלאים כו) עומיון פלשתאי. עוס ולא תשפיך אם יש לך חור קטן בכותל רעוע סתום אותו מיד ולא תרחיב בנקב לשפך בו טיט ולבנים הרבה ליפותו: **שפון.** פלשטי"ר בלע"ז. ואם בעל נפש אתה להנאות בניינך הרחב הנקב ושפליטו להיות יפה: **ולא תיכני.** לא תפיל את כל הכותל ותבנהו: **מתון נסיב איתתא.** המתן עד שתבדוק מעשיה שלא תהא רעה וקנטרנית: **נחיס דרגא ונסיב איתתא.** לא תקח אשה חשובה ממך שמא לא תתקבל עליה: **שושביגא.** אוהב טוב. כתר לך אדם חטוא להדבק אחריו: **כשכיל ישראל.** לירלאם כדי שיחזרו בתשובה: **חימלי.** מין קטנית: **אפיך לה.** היה אומר האב לבנו אמור לאמך לעשות עדשים והוא אומר לה עבי אימלי והיא עושה עדשים: **טעמא מלפך.** פעמים שהבן מחכים את אביו אני היה לי לעשות כן (ה): **אכל אאסה.** דבר שקר הוא וכתיב למדו לשונם דבר שקר: **כי הוה משכח מידי.** דבר הראוי לה: מן

המלוה סלע לעני בשעת דחקו. מקשה ר"ת דנפ"ק דמגינה (דף ה. ושם) אמר ומצאוהו (ו) צרות רבות וצעות זה הממציא מעות לעני בשעת דחקו ואומר ר"ת דהתם מיירי ששואל ממנו המושל מס וזקוק למכור ביתו או שדהו על כך וזה ממציא לו מעות ואם לא היה מוצא למכור היו מקילין מעליו והיינו צרות רבות שצריך למכור בזול ומפסיד הכל ומסיק עלה דהיינו דאמרי אינשי זחיא לעגלא לא שכיח כלו' לקנות תבואה אין ממציאין לו מעות לתליתא שכיח כשדותקין אותו למכור כמו תליוהו וחכין (ב"מ דף מז:)

ורש"י פירש שם בענין אחר:

אפילו ספינות הבאות מגליא לאספמיא. מכל דרים שבא לרבות אפילו הנך שאין עומדים אלא מעט באדר: **שאין** לך אומנות פחותה כו'. אף על גב דרבי אלעזר גופיה קאמר לעיל כל אדם שאין לו קרקע אינו אדם צריך לומר קרקע לבנות עליו אידור בו וגם לאורך מזונותיו כדאמר רב פפא בסמוך זרע ולא מזון והכא מיירי באדם שעיקר אומנותו בקרקע: **זבין ולא תיזול.** פי' בקונטרס לשון דלות כלומר מכור כלי תשמישך קודם שתעני וקשה דמאי שנא דנקט כיסתרקי טפי משאר מילי ונראה לר"ת כפירוש ר"מ דתיזול ענין אגיגה כמו אתר זולי בשוקא (חולין פ.) כלומר קנה כגדיש ולא תאריג כי יומר תרויח בקנין מבאריגה אבל גלימא טוב לאריג דאימור לא מיתרמי ליה כרלוגו: לרתה

המלוה סלע לעני בשעת דחקו עליו הכתוב אומר [1]אז תקרא וה' יענה תשוע ויאמר הנני: סי' אש"ה וקרק"ע עז"ר זא"ה שת"י הברכו"ת תגר"י פחת"י: א"ר אלעזר [2]כל אדם שאין לו אשה אינו אדם שנאמר [3]זכר ונקבה בראם ויקרא את שמם אדם ואמר רבי אלעזר כל אדם שאין לו קרקע אינו אדם שנא' [4]השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם ואמר רבי אלעזר מאי דכתיב [5]אעשה לו עזר כנגדו [6]זכה עוזרתו לא זכה כנגדו ואיכא דאמרי ר' אלעזר רמי כתיב כנגדו וקרינן כניגדו זכה כנגדו לא זכה מנגדתו אשכחיה רבי יוסי לאליהו א"ל כתיב אעשה לו עזר במה אשה עוזרתו לאדם א"ל אדם מביא חיטין חיטין כוסס פשתן פשתן לובש לא נמצאת מאירה עיניו ומעמידתו על רגליו וא"ר אלעזר מאי דכתיב [7]זאת הפעם עצם מעצמי ובשר מבשרי מלמד שבא אדם על כל בהמה וחיה ולא נתקררה דעתו עד שבא על חוה ואמר ר' אלעזר מאי דכתיב [8]ונברכו בך כל משפחות האדמה אמר ליה הקב"ה לאברהם שתי ברכות טובות יש לי להבריך בך רות המואביה ונעמה העמונית כל משפחות האדמה אפילו משפחות הדרות באדמה אין מתברכות אלא בשביל ישראל [9]כל גויי הארץ אפילו ספינות הבאות מגליא לאספמיא אינן מתברכות אלא בשביל ישראל ואמר רבי אלעזר עתידים כל בעלי אומניות שיעמדו על הקרקע שנאמר [10]וירדו מאניותיהם כל תופשי משוט מלחים כל חובלי הים [11]על הארץ יעמדו ואמר ר' אלעזר אין לך אומנות פחותה מן הקרקע שנאמר וירדו רבי אלעזר חזיא לההיא ארעא דשדי ביה כרבא לפותיא א"ל אי תשדייה לאורכיך הפוכי בעיסקא טב מינך רב על לביני שיבלי חזנהו דקא נייפן אמר להו אי נייפת איתנופי הפוכי בעיסקא טב מינך אמר רבא [12]מאה זוזי בעיסקא כל יומא בשרא וחמרא מאה זוזי בארעא מילחא וחפורה ולא עוד אלא מגניא ליה אארעא ומרמיא ליה תיגרי אמר רב פפא זרע ולא תזבין אע"ג דכי הדדי נינהו הני מברכן זבין ולא [13]תיזול הני מילי ביסתרקי אבל גלימא לא מיתרמיא ליה [14] טוס ולא תשפיין שפוין ולא תיבני [15]שכל העוסק בבנין מתמסכן קפוין זבין ארעא מתון נסיב איתתא נחית דרגא נסיב איתתא מק דרגא בחר שושבינא א"ר אלעזר [16]בר אבינא [17]אין פורענות באה לעולם אלא בשביל ישראל שנאמר [18]הכרתי גוים נשמו פנותם החרבתי חוצותם וכתיב [19]אמרתי אך תיראי אותי תקחי מוסר רב הוה מיפטר מרבי חייא אמר ליה רחמנא ליצלך ממידי דקשה ממותא ומי איכא מידי דקשה ממותא נפק דק ואשכח [20]ומוצא אני מר ממות את האשה וגו' רב הוה קא מצערא ליה דביתהו כי אמר לה עבידי לי [21]טלופחי עבדא ליה חימצי חימצי עבדא ליה טלופחי כי גדל חייא בריה אפיך לה אמר ליה איעליא לך אמך אמר ליה אנא הוא דקא אפיכנא לה אמר ליה היינו דקא אמרי אינשי דנפיק מינך טעמא מלפך את לא תעביד הכי [22]שנאמר [23]למדו לשונם דבר שקר העוה וגו' רבי חייא הוה קא מצערא ליה דביתהו כי הוה משכח מידי צייר ליה בסודריה ומייתי ניהלה אמר ליה רב והא קא מצערא ליה למר א"ל דיינו שמגדלות בנינו ומצילות אותנו מן

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com